

Mellrák és mellek önvizsgálata - óravázlat

Az óravázlat az Avon Magyarország támogatásával jött létre

Az óravázlatot készítette: Annusné Nagy Katalin védőnő, Dr. Drajkó Veronika onkológus

Tanítás helye: gimnázium

Tanítás ideje:

Osztály: 9 – 12 évfolyam

Óra típusa: Új ismeret átadása

Tanítás anyaga: Mellrák korai felismerése, mell önvizsgálat lépéseinek elsajátítása, oktató film megtekintése

Az óra oktatási és nevelési feladata:

A tanulók ismerjék meg a mell normál anatómiai felépítését, fejlődését és funkcióját. Képesek legyenek a kóros elváltozások korai felismerésére. Sajátítsák el a mell önvizsgálatának technikáját. Legyenek tisztában a szűrővizsgálatok fontosságával és képesek legyenek azokat saját életükbe beilleszteni hosszú távon.

Az oktatási anyaghoz tartozik egy PPT prezentáció és egy Kahoot! online kvíz is. A kvízhez útmutató az óravázlat végén található.

Tanítási óra menete

Bemutakozás

- A nővédelem, mint a védőnő egyik legfontosabb feladata

Meglévő ismeretek felmérése, felelevenítése, kérdések formájában, ráhangolódás

1. Miben hasonlítanak ezek a hírességek? [*Híresség képek, 2. dia*]
pl. Angelina Jolie, Christina Applegate, Olivia Newton-John ...mind-mind mellrák túlélők
(Esetleg ha a családjukban már előfordult mellrák, itt elmondhatják.)
2. Hallottatok már a „rózsaszín hónapról”? [*3. dia*]
Okt. 1. a Mellrák elleni küzdelem világnapja, október a rózsaszín hónap - figyelem felkeltése a mellrák veszélyére és a mell önvizsgálatra
(jelkép: a rózsaszín masni)
3. Milyen szűrővizsgálatokról hallottatok már? Soroljunk fel párat! [*4. dia*]
pl. tüdőszűrés, nőgyógyászati rákszűrés, vastagbélrák szűrés (50 év felett), fogászati szűrés (iskolai szinten járnak – ismerik)
Korai stádiumban diagnosztizált mellrák nagy eséllyel gyógyítható
4. A mellrákkal kapcsolatban milyen szűrővizsgálatokat ismertek? [*5. dia*]
- Rtg, ultrahang, mammográfia, emlő MR vizsgálat, önvizsgálat
5. Miért fontos? Évente hány nő betegszik meg és hal meg mellrákban? [*Számok, 6. dia*]
[*Használható a Kahoot! kvíz 1.,2.,3. kérdése*]
(statisztika: Magyarországon évente kb. 7000 fő betegszik meg és 2000-2300 fő a háláletesetek száma.) Korai felismeréssel jól gyógyítható!!!

Biológiai ismeretek [*Biológiai ismeretek, 7. dia*]

Emlő: 10-11 éves korban indul fejlődésnek, a nőiesség jelképe.

- Funkciója:
  - szoptatás
  - szexualitás fontos része - erogén zóna

Ahhoz, hogy felismerjük a kóros elváltozásokat, tudnunk kell, hogy milyen a SAJÁT normál, egészséges mellünk. Otthon fürdés előtt tükörben megtekinthetjük – formáját (alma, körte), nagyságát. Fontos hangsúlyoznunk, hogy nem mindig egyforma a két mell, és ez még nem kóros, teljesen normális. Ismerjük a saját testünket!

Emlő felépítése: zsírszövet + kötőszövet, mirigyállomány - tejtermelő lebenyek, tejszatórnák – terhesség és szoptatás alatt válik aktívvá, szaporodik fel.

[*Használható a Kahoot! kvíz 4., 5., 6.,7. kérdése*]

Önvizsgálati kisfilm megtekintése (15 perc) [*Ne legyen tabutéma – film 8.dia*]

<https://youtu.be/xzURD-QGLSk>

Hogy tetszett? Átbeszélni. Mi az, ami megragadta őket?

Mit jegyeztek meg róla, hogyan, hányszor, mikor.

Konkrétan rögzíteni az ÖNVIZSGÁLAT menetét. (ha van bemutató eszköz, önként jelentkező tanulóval meg lehet mutatni a lépéseket)

Önvizsgálat [Önvizsgálat 9. dia]

- 20 éves kortól havonta 1x. A menstruációt követő 4-5. nap érdemes elvégezni, ekkor a legpuhább, a legkönnyebben vizsgálható a mell. Azért nem vizsgáljuk a menstruáció alatt, mert ekkor sok esetben megduzzadt, fáj, de ez teljesen normális.
- Megfigyelés: méretváltozás
- Megtekintés - körvonalak, bimbók állapota, váladékozás, változások a bőrön, duzzadt, piros, behúzóadás, szárazság, berepedés
- Áttapintás állva, fekve
- Hónalj árok, nyirokcsomók, kulcsfont alatti rész is fontos
- Bármi nyugtalanítót észleltek, akkor forduljatok orvoshoz!

Lehetőség szerint jó, ha van egy bemutató eszköz, melyben megtapinthatják a csomókat.

A mellrák általában nem jár fájdalommal!

- **[Használható a Kahoot! kvíz 8. kérdése]**
- az esetek 10% - ában jelentkezik csak fájdalom, mint kísérő tünet, ezért is nagyon fontos az önvizsgálat.

Egyéb vizsgálati módszerek

1. Nőgyógyászati rákszűrés évente ajánlott, és annak része az orvos által elvégzett mell vizsgálat. Nem kell tőle félni.

2. Mammográfia - RTG

- speciális kis sugárterhelésű rtg vizsgálat
- két lemez közé szorítják a mellet - kicsit kellemetlen, de nem fájdalmas.
- 2 évvel korábban veszi észre a mammográfia a csomót, mint azt áttapintással észlelnénk
- alternatív vizsgáló módszerek nem mindig mutatják ki az emlőrákot (pl. termoplasztikus/hőkamerás emlővizsgálat)
- 30 éves kor alatt NEM végzik a mammográfiás vizsgálatot, viszont ultrahang vizsgálatot javasolnak, ha azt családi anamnézis indokolja.
- 45 és 65 év között behívás alapján történik, 2 évente javasolt
  - Felhívni a figyelmet, hogy anya volt-e már, átbeszélni otthon – akár szülővel, nővérrel, barátnővel

Kialakulásának kockázati tényezői

Amit nem tudunk befolyásolni: **[10. dia]**

- életkor 50 év felett – klimax
- korai menses: 11 éves kor előtt
- kései klimax: 55 év után
- családi előfordulás, halmozódás: (anya, nagymama)
- genetikai tényezők

Amit tudunk befolyásolni: **[11. dia]**

- hormonpótlás, fogamzásgátlók szedése
- gyermektelenség- szoptatás hiánya
- 35 év feletti első gyermek szülése
- kóros elhízás!! - Zsírszövet növeli az ösztrogén szintet
- alkoholizmus, dohányzás, egészségtelen életmód, táplálkozás
- környezeti káros hatások (sugárzás)

Fontos hangsúlyozni, hogy több kockázati tényező együttes hatása sem biztos, hogy mellrákot okoz, és kialakul a megbetegedés. Ezekben az esetekben, ha valamelyik kockázati tényező fennáll, jobban oda kell figyelni !! – Önvizsgálat

Tanultak rögzítése

- Bemutató eszközt lehetőség szerint mindenki fogja meg.
- Felmerülő kérdésekre válaszolni.
- Tanulókkal közösen összeszedni a kockázati tényezők alapján mit tudunk tenni, hogy csökkentjük a kockázatot **[12. dia]**
  - rendszeres sport, egészséges táplálkozás, visszafogott alkohol fogyasztás (csak 18 év felett), dohányzás mellőzése, monogám felelős kapcsolat, káros anyagok, vegyszerek kerülése, megfelelő mennyiségű és minőségű pihenés.
- **[Használható a Kahoot! kvíz 9. kérdése]**
  - Kahoot! játék vége, győztes kihirdetése
- **Szóróanyagok kiosztása** - Útmutató a mell önvizsgálatához
  - A szóróanyag Heinczinger Orsolyánál (Az Emlőrák Gyógyításáért Alapítvány) igényelhető a h.orsi@conn2000.hu e-mail címen
- Közösen átnézni és még egyszer rögzíteni az alap mozdulatokat.

[Zárókép a PPT prezentációban 13. dia]

„Jóban vagyok magammal, jó helyen vagyok” Köszönöm a figyelmet, nagyon ügyesek voltatok. Remélem, hasznos volt.

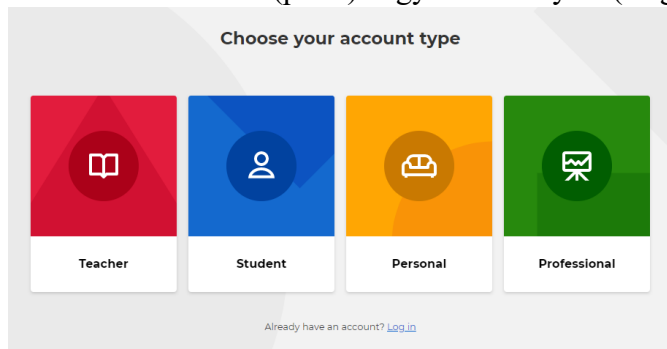
Mellékletek

Kahoot! online kvíz használati útmutató

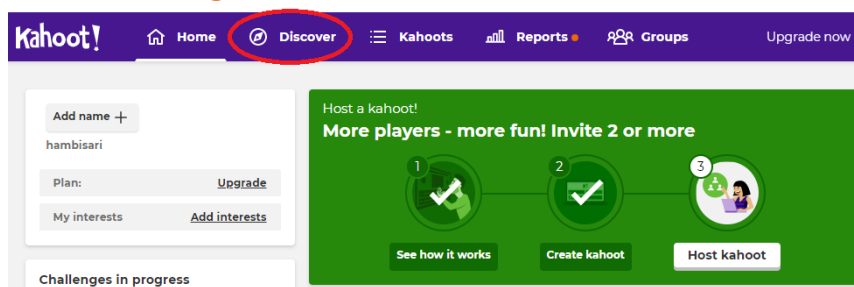
A Kahoot! egy online program, mely lehetőséget ad arra, hogy izgalmasabbá tegyük a kvízzátékokat az iskolában. A programhoz egy laptopra vagy számítógépre, kivetítőre és internetkapcsolatra van szükség, a diákoknak pedig telefonra és internetkapcsolatra van szükségük (maximum 10 főnek kell rendelkezni ezzel). Az óravázlathoz tartozó kvíz belépés után könnyedén megtalálható, a játék koordinálása pedig gyorsan megtanulható. Az óra megtartása előtt érdemes kipróbálni a játékot, hogy tudjuk, mi, hogy működik.

1. Regisztrálj a Kahoot!-ra

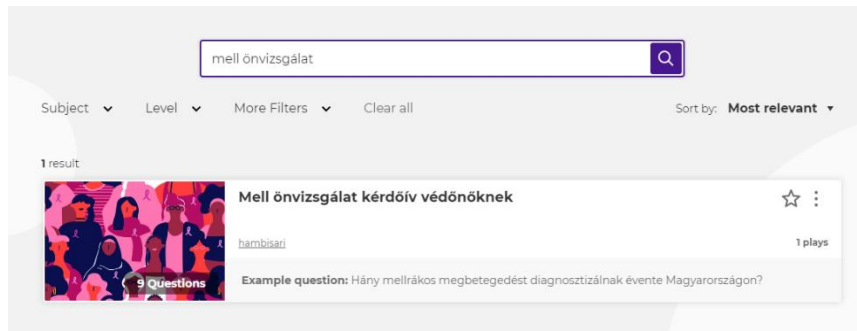
- itt: <https://kahoot.com/> (a Kahoot! egy angol nyelvű oldal, minimális angol tudást igényel)
- Itt érdemes a Tanárt (piros) vagy a Személyest (sárga) választani

- Ezután add meg a születési dátumod, válassz felhasználónevet, add meg az e-mail címedet és egy jelszót
  - Válaszd a bal oldalt található, ingyenes, Basic verziót, melyben 10 játékos vehet részt a kvizekben – ha több diáknak tartasz órát, alkossanak csapatokat
2. Bejelentkezés után keresd meg a „Mell önvizsgálat kérdőív védőnőknek” nevű nyilvános kérdőívet

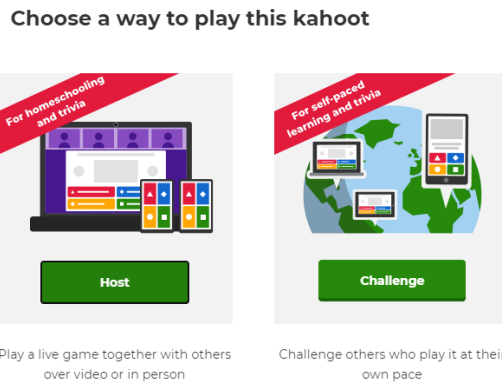
- Írd be a keresőbe, hogy „mell önvizsgálat”

- 3. A kérdőív indításához kattints a kérdőív címére, majd kattints a bal oldali zöld Play gombra

- A következő felugró ablaknál pedig kattints a bal oldali lehetőségre (Host)

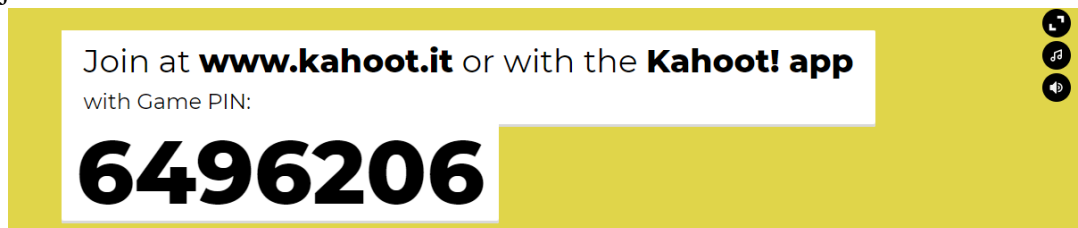

Close

- 4. Új ablakban meg fog jelenni a játék. Fontos, hogy maximum 10 diák csatlakozhat a telefonjával, így érdemes csapatokat alkotni a játékhoz. A jobb oldali Team mode játékot kell választani.

5. Ezután a maximum 10 diáknak elő kell venni a telefonját, és rámenni a kahoot.com-ra. A kivetített képernyőn megjelenik egy játékkód, amit a diákoknak be kell írni a telefonjukon

6. A játék hangja a jobb oldali hangszóró ikonnál vehető le
7. Ha felcsatlakoztak a csapatok, indulhat a játék, a jobb oldalt található Start gomb megnyomásával
8. A kvíz 9 kérdést tartalmaz, melyeket az óravázlatban jelölt időpontokban érdemes feltenni. A válaszadásra kérdésenként maximum 20 mp idő adott, kérdések vagy igaz-hamis vagy feleletválasztós jellegűek. A kérdéseket a jobb oldalon található Next gombbal lehet léptetni. Az egyes kérdések után érdemes megállni, megbeszélni az oda tartozó információkat. A program a játék során rangsorolja a diákcsapatokat gyorsaság és a válasz helyessége szerint, a 9 kérdés után pedig 3 dobogós helyet is kihirdet.